

Næsten siden Asterix begyndte at udkomme på dansk, har jeg nydt at læse om de gæve gallere fra den lille enklave mod nord i Gallien og deres indædte modstandskamp mod den romerske overmagt. Til tider beskrives romerne i tegneserierne som ikke særligt kløgtige. Men holder den beskrivelse til et nærmere tjek?

NÅR VIRKELIGHEDEN OVERGÅR ASTERIX

- på besøg hos de romerske gallere

Tekst & Foto: Sven Petersen

'Huset med sølvbusten' kaldes denne del af det arkæologiske udgravningsområde i Vaison la Romaine. Navnet skyldes, at man her fandt en fin sølvbuste, som i dag er udstillet i byens flotte museum. Huset med værelser, køkken, atrium, haveanlæg, fontæner, fiskedam osv. dækkede et område på 5.000 m². Virkelig en pragtvilla.

Overalt, hvor man ser udgravninger fra Romertiden, støder man på kollektive, vandskyllede latriner, som her i "Huset med sølvbusten". Det ligger unægtelig noget langt fra vore dages toiletkultur, hvor man nu på nogle campingpladser kan leje sit eget, private toilet- og baderum, mens man er på pladsen!

To dejlige campingpladser

Hjemmefra havde vi udset os 2 pladser, der skulle tjene som "base" for vores ekspedition tilbage til de gamle romere i Provence. Sædvanen tro reserverede vi ikke plads på forhånd, - hvilket heller ikke viste sig nødvendigt. Første campingplads var **Camping Théâtre Romain** i den hyggelige by Vaison la Romaine. Herfra så vi de store områder, som er udgravet af den gamle, romerske by Vasio - bl.a. teatret, som stadig bruges til fx koncerter i sommertiden. Den gamle romerske by Vasio ligger under vore dages Vaison, så det er jo begrænset, hvor meget mere, der kan graves fri. Et velkendt problem, må man sige...

Der er nok lige så mange gode grunde til, at folk tager på camping, som der er campister. Min kone og jeg har vores egne grunde: Vi er historisk interesserede og er bl.a. meget fascinerede af de gamle romere. Efterhånden har vi brugt en del sommerferier på at opsøge de steder i Europa, hvor man kan finde spor af deres virke for 2.000 år siden. Indtil videre har det betydet nogle dejlige "ekspeditioner tilbage til fortiden" i Frankrig, Tyskland, Østrig og Schweiz. Og naturligvis frem for alt i Italien - fra Aosta i nord til Pompeji i syd.

Der var efterhånden gået godt 10 år siden, vi havde været i Frankrig sidst. Vi havde samtidig læst så meget og fået samlet så mange nye brikker til vores private puslespil om de gamle gutter, at vi valgte, at Sydfrankrig skulle være vores campingmål i sommeren 2007. I vinterens løb havde vi på National Geographic Channel set et program om romernes eminente ingeniørkunst; bl.a. at man i Barbégal, få km syd for den lille by Maussane kan se resterne af et kæmpemæssigt, vandkraftdrevet mølteri fra Romertiden. Vi havde desuden hørt og læst på Nettet, at der var blevet

bygget et stort, flot oplevelsescenter ved akvædukten Pont du Gard, som vi havde besøgt mange gange tidligere - og været lige fascinerede af hver gang. Endelig måtte vi simpelthen genbesøge det flotte romerske teater og Triumfbuen i Orange. En diasfilm med 36 billeder fra vores eneste besøg her var til min store ærgrelse bortkommet under fremkaldelsen dengang. Surt show - for nu at sige det mildt! Og det har ærgret mig lige siden. Så der var rigeligt med gode grunde til en fransk genvisit - ud over solen, varmen, den gode mad og vinen naturligvis...

Denne smukke gulvmosaik, som er dateret til 70 - 100 e. Kr., er fundet under udgravninger i Vaison la Romaine. De enkelte stifter måler 5x5 mm og er af glas, sten og keramik. Jeg synes, det er et af de smukkeste eksempler på romernes eminente håndværk og fine æstetiske sans.

Adresser m.v.:

Camping du Théâtre Romain
 Quartier des Arts
 Chemin du Brusquet
 F-84550 Vaison la Romaine
 GPS : 44° 14' 42" N
 - 05° 04' 43" E
<http://www.camping-theatre.com/bienvenue-gb.htm>

Camping Les Romarins
 Rue de Saint-Rémy
 F-13520 Maussane-les-Alpilles
 GPS: 43° 43' 17" N
 - 04° 48' 35" E
http://www.maussane.com/media/download/Camping_2008.pdf

Det enorme teater i Orange var det største i det romerske rige. Det er bygget til omkring 10.000 tilskuere og bruges den dag i dag til koncerter, opera- og teaterforestillinger. Det er bygget, mens Kejser Augustus regerede, hvorfor en 3,5 m høj statue af ham står i en niche øverst på bagvæggen. Teatret og Triumfbuen i Orange blev i 1981 optaget på UNESCO's såkaldte Verdenskulturarvsliste.

Triumfbuen i Orange (i Romertiden Arausio) er bygget i begyndelsen af 1. årh. e.Kr. tværs over Via Agrippa, romervejen fra Middelhavet til Lyon. I vore dage hedder vejen Route Nationale 7. Trafikken går i dag ikke gennem buen, men rundt om. Triumfbuen er ca. 20 m høj og dermed den største, bevarede bue af sin art. Til forskel fra andre, lignende buer var toppen i 2 etager.

Den gamle romerske bro i Vaison er blevet et stærkt bevis på, hvad man formåede engang. Den 22. september 1992 blev Vaison la Romaine ramt af en naturkatastrofe af næsten ufatteligt omfang. Efter flere dages voldsomt uvejr i området var der opsamlet så meget vand i bjergene og ned gennem Ouvèze-floddalen, at en 15 meter høj flodbølge af regnvand og mudder til sidst væltede ned gennem dalen. Den havde en sådan kraft, at den rev alt, biler, huse og mennesker langs floden med sig i bølgerne, og Vaison blev oversvømmet - inkl. campingpladsen og det store udgravningsområde med romerbyen. Omkring 40 mennesker i byen omkom ved katastrofen. Ca. 300 huse blev helt eller delvist ødelagt, men den 2.000 år gamle, 17 m lange, romerske bro modstod det voldsomme pres fra flodbølgen med kun ubetydelige skader. I dag er der stadig livlig biltrafik over broen hver dag - i øvrigt en af de ganske få antikke broer, hvor dét er muligt. Gad vide, hvor mange af vore broer og andre bygningsværker, der står om 2.000 år...! Fra Vaison tog vi desuden på en heldagsudflugt til Orange, hvor vi koncentrerede os om Triumfbuen og det mægtige teater. Som vi har oplevet det næsten overalt om sommeren, var der også her opsat forskellige rekvisitter til en forestilling. Her var det vist nok til en operaopførelse. Da vi på vores videre færd sydpå kørte gennem de store vinmarker her i Vaucluse-distriktet, talte vi om, at det er romerne, vi kan takke for, at gallerne i sin tid lærte at lave vin. De bragte nemlig vin-stokkene og deres viden med sig hertil, da de koloniserede Gallien. Jo, de har meget godt på samvittigheden, de romere...

Maussane les Alpilles

Den anden campingplads, vi boede på, er vores favorit, når vi er i Provence: **Camping Les Romarins** i Maussane-les-Alpilles, en dejlig, lille by på 2.000 indbyggere. Der er en vidunderlig,

afslappet stemning i denne lille by. Vi føler virkelig, hvordan blodtrykket og stressniveauet falder, når vi har fået os installeret på campingpladsen og trasker ned for at tjekke, om byen nu er, som den var, da vi forlod den sidst. Og jo, intet er ændret, byen ligner sig selv. Der bliver stadig passieret ved det store vasketrug midt i byen. De gamle sidder ude i skyggen og får sig en sludder med hvem, der kommer forbi. Jeg forstår ikke meget af, hvad deres indbyrdes snak drejer sig om, men ordene Tour de France vækker en vis nysgerrighed hos mig. Nå ja, det er da rigtigt! Det er jo nu, løbet afvikles. Senere fandt jeg ud af, at deres snak sikkert gik på, at Tour'en i år skulle denne vej forbi...!

Denne begivenhed, som i den grad kan henrykke flere nationer, måtte vi da opleve! Så vi valgte at forlænge vores ophold med en 3-4 dage i forhold til, hvad vi egentlig havde forestillet os, da vi ankom. Og sikken et cirkus! Selve cykelløbet var overstået på mindre end 5 minutter, tror jeg. Men forud var gået godt et par timer med alt muligt reklamegøgl - for at sige det lidt hårdt. Nå, men vi fik da (vist nok) lige set vores lokale helt, Kyllingen fra Tølløse. Det var endnu, før den store skandale for alvor brød løs...

Pont du Gard

Højdepunktet må nok siges at være vores gensyn med Pont du Gard, som efter min mening er det absolut flotteste bevis på den romerske ingeniørkunst - i hvert fald på fransk grund. Jeg husker endnu vores reaktion første gang, vi så den... Det er simpelthen løgn det her, tænkte vi, - det bygningsværk kan ikke være 2.000 år gammelt! Men den var god nok! Denne arkitektoniske perle er en del af den ca. 50 km lange vandledning mellem kilden Eure ved Uzès og Nemausus (vore dages Nîmes), dengang en storby på 50.000 indbyggere. Kilden

i Uzès var dengang kendt for at levere noget meget rent og godt drikkevand. I luftlinje er der 20 km mellem kilden og byen. Men for at sikre vandledningen et jævnt fald, måtte den sno sig gennem landskabet. Endnu kan man finde rester i landskabet af det system af lukkede kanaler, tunneller og akvædukter, som blev resultatet. Det var nødvendigt at bygge Pont du Gard akvædukten for at føre kanalen over floden Gardon. Det har givet taget lang tid at måle og beregne ned til mindste detalje, inden byggeriet blev igangsat. På de 50 km er der et fald på 12,27 m. Imponerende landmålerarbejde. Man regner med, at ca. 1.000 mand (fortrinsvis slaver) var beskæftiget med byggeriet af Pont du Gard, som er det højeste, romerske bygningsværk, som er bevaret. Akvædukten blev i 1985 optaget på UNESCO's Verdenskulturarvsliste.

Man ved, at hele vandkanalprojektet varede fra år 38 til 52 e. Kr., og at det blev startet nogenlunde samtidigt på hele strækningen, så det kunne stå færdigt på én gang. Da hele anlægget kom i brug, havde det en kapacitet på 35.000 til 40.000 m³ pr. dag, svarende til 400 liter pr. sekund! Man regner med, at Pont du Gard har været i brug 400-500 år, hvor den da var kalket så meget til, at den ikke længere var brugbar. Hvor vandkanalen ender i Nîmes' nordlige bydel, kan man se den vandfordelingscentral (castellum), som fordelte vandet. Det var i sin tid en cirkelrund, lukket bygning med et stort bassin, hvor vandet blev filtreret. Der var boret 10 runde huller i siden, hvorfra blyrør med en diameter på 40 cm (!) gik ud til de forskellige bydele – og herfra i mindre rør videre til de private husholdninger, badeanstalterne, fontænerne osv.

GPS-koordinater:

Romerske udgravninger i

Vaison la Romaine:

44° 14' 32" N - 05° 04' 23" E

Orange:

Triumfbuen

44° 08' 32" N - 04° 48' 17" E

Teatret:

44° 08' 10" N - 04° 48' 31" E

Glanum (romersk by ca. 5 km nord for Maussane)

43° 46' 34" N - 04° 49' 54" E

Barbégat (romersk mølteri syd for Maussane)

43° 42' 09" N - 4° 43' 17" E

Pont du Gard (udstillingscenter + parkering)

43° 56' 47" N - 04° 32' 05" E

Nîmes:

Castellum (romersk vandtårn)

43° 50' 39" N - 04° 21' 20" E

Maison Carrée (romersk tempel)

43° 50' 18" N - 04° 21' 21" E

Amfiteatret

43° 50' 04" N - 04° 21' 36" E

Mere end et museum

Det var en kæmpe stor og lidt dyr (12,00 euro) oplevelse at se det 2.500 m² store udstillingscenter La Grande Expo (på venstre flodbred, 400 m fra selve Pont du Gard). Som gammel museumsmand var det utroligt spændende at se det ypperste i moderne udstillingsteknologi - bl.a. med en mængde interaktive computerskærme, opstillinger i fuld skala, lyd, lys, stor biograf osv. Vi fik rede på en mængde fakta. For eksempel, at der er medgået omkring 50.000 t stenblokke til byggeriet. Samtidig blev det vist, hvordan man dengang var i stand til at løfte de op til 6 ton tunge blokke op i over 40 meters højde. Alt sammen meget, meget flot præsenteret. Kan varmt anbefales!

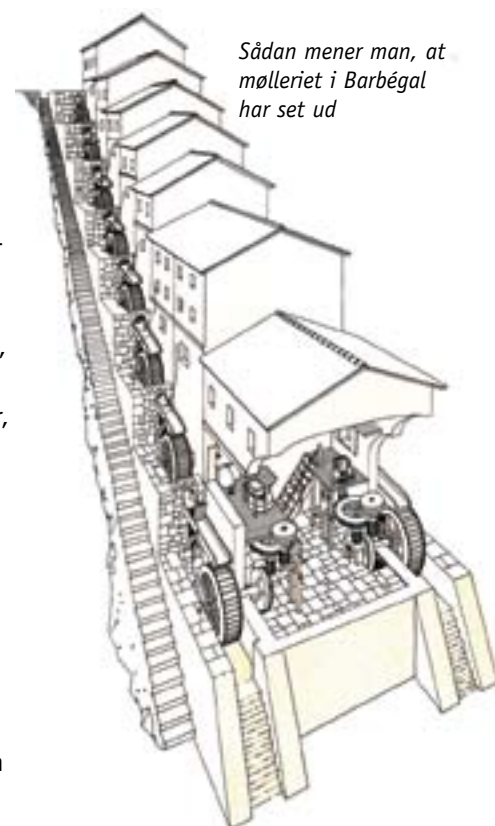
Barbégat

Omkring år 300 e. Kr. var der i Romerriget en udpræget mangel på arbejdskraft, da brugen af slaver var for nedadgående. Så der måtte tænkes i teknologiske baner. Et eksempel på dette kan man finde få km sydvest for Maussane-les-Alpilles, nærmere betegnet på lokaliteten Barbégat. Her udnyttede de romerske ingeniører med utrolig opfindsomhed et naturligt fald i landskabet på 30°. De byggede et vanddrevet mølteri med i alt 16 møllehjul - fordelt 2 og 2. Hvert hjul var 2 m i diameter og ydede en kraft på 2 hk.

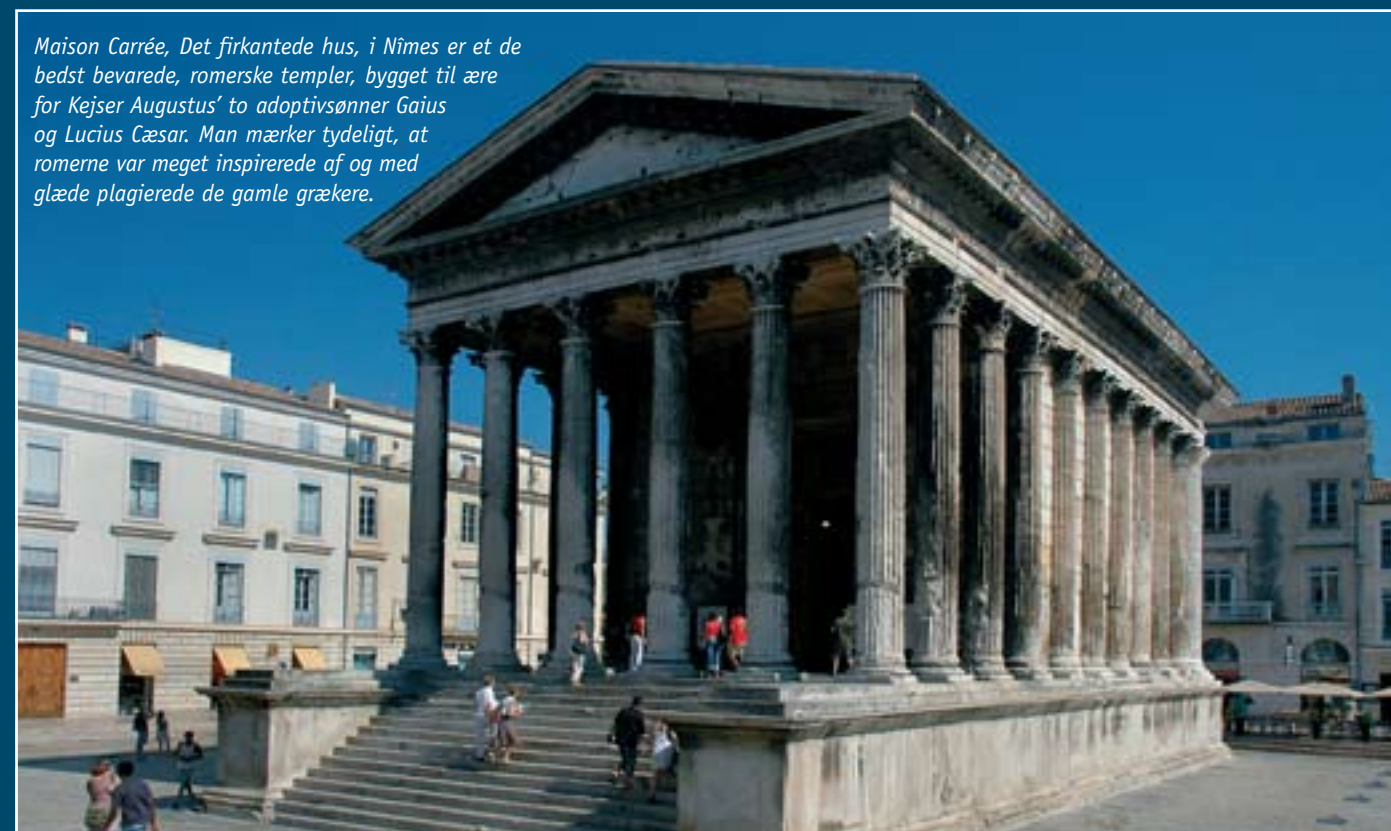
Vandet førtes fra en kilde til mølletiet via en akvædukt, som endnu kan ses de sidste par hundrede meter før ruinen af mølletiet. Hele byggeriet var 61 m langt og 20 m bredt. Øverste sæt møllehjul trak ikke nogen kværn, men leverede i stedet kraft til det hejseværk, som blev brugt til at hejse hhv. korn- og melsækkene.

Det er den bedst bevarede mølle fra oldtiden og den første kendte mølle med overfaldshjul, som også kendes fra vore gamle vandmøller. Udgravningen blev indledt i slutningen af 1930'erne.

Historikere har beregnet dagsproduktionen til at have været på omkring 4,5 tons mel, nok til at brødføde ca. 80.000 mennesker, hvoraf de 12.500 boede i den nærliggende storby Arelate (vore dages Arles). Nogle mener, at der ikke blot var tale om en melfabrik, men at der måske også var et stort brødbageri på stedet. Måske ligefrem datidens Schulstad...?

Sådan mener man, at mølletiet i Barbégat har set ud

Maison Carrée, Det firkantede hus, i Nîmes er et de bedst bevarede, romerske templer, bygget til ære for Kejser Augustus' to adoptiv sønner Gaius og Lucius Cæsar. Man mærker tydeligt, at romerne var meget inspirerede af og med glæde plagierede de gamle grækere.

Den dag i dag bruges amfiteatret i Nîmes til alle mulige forestillinger, - ligesom for 2.000 år siden. Her venter publikum på, at portene bliver åbnet til en rockkoncert.

"Glæder du dig til, at cykelrytterne kommer til Maussane?"
"Mon ikke det er noget i den retning, den gamle siger til knægten?"
"Vi mødte den gamle mand næsten hver dag, når vi fra campingpladsen gik en tur ned i byen."

I dag ligger stedet desværre noget utilgængeligt hen, delvist overgroet af tornebuske. Men man kan sagtens ane, at her har ligget noget virkelig stort. Kalklaget i de kanaler, hvor vandet har løbet, er nok 10-15 cm tykt, kunne vi se. Det vidner om, at møllen har kørt i rigtig mange år. På museet i Arles er der en fin udstilling - bl.a. med en model af mølleriet.

Gode oplevelser i feriebagagen

Efter nogle dejlige uger i Sydfrankrig havde vi endnu en gang fået bekræftet, at romerne var nogle dygtige kunsthåndværkere, geniale ingeniører med en højt udviklet infrastruktur og en forfinet teknisk kunnen. Det er jo ikke ligefrem det, der springer mest i øjnene, når man læser Asterix...

Jeg er naturligvis ikke blind for de meget ubehagelige sider, der også var ved romervældet. Undertrykkelsen og udbytningen af lokalbefolkningen i provinserne, den udbredte brug af slaver, de grusomme dyre- og gladiatorampe i arenaerne - for blot at nævne nogle. Det, vi beundrer dem for, er først og fremmest de ingeniørmæssige, tekniske bedrifter og deres evne til at organisere og holde sammen på så mægtigt et rige. Og de byggede veje til de mindste afkroge af Romerriget.

Er det ikke også dem, vi skylder en tak for det latinske alfabet, som bl.a. gør, at jeg kan sidde og skrive disse ferieminder? Da romerne lavede smukke drikkeglas, opfandt betonen og byggede prægtige palæer i marmor og med utroligt smukke mosaikker, byggede vore forfædre lerklinede huse og hytter,

som man fx kan se det i Lejre. På hjemvejen op gennem Tyskland passerede vi på Autobahn en af de der orienteringstavler, som fortæller, at man er i et område eller et sted af særlig turistmæssig interesse. Teksten 'LIMES' fik det til at ringe hos os. Limes var jo grænsen mellem det kultiverede Romerrige og det primitive Germanien. Over lange strækninger løb grænsen langs Donau og Rhinen. Vi snakkede i bilen om, at det kunne være spændende engang prøve at tage en campingtur langs Limes-grænsen. Der er en række museer og udstillinger på ruten, ved jeg. Så måske er en kommende ferietur allerede planlagt - denne gang i Tyskland...?

EKSKLUSIVE FORDELE PÅ DIN CAMPINGVOGNSFORSIKRING!

ER DU MEDLEM AF OG **FastKunde** I TREKRONER HAR DU MANGE GODE FORDELE PÅ DINE FORSIKRINGER F.EKS.:

- Vi foretager ikke særlig afskrivning på fortelte. Vi erstatter det til nyværdi indtil 8 år, er forteltet ældre end 8 år erstatter vi det til dagsværdi
- Campingvognens faste indbo er dækket op til **42.989 kr.** (2007). Som **FastKunde** er indbosummen forhøjet med yderligere **15.000 kr.**

Ring og hør mere på **70 100 380**
- eller besøg www.trekroner.dk

TREKRONER
FORSIKRING

God behandling af kunderne er vores vigtigste grundlag for en sund forretning.